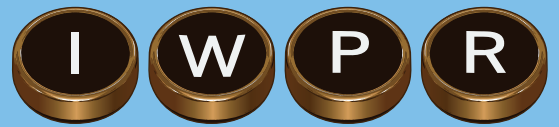

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

INSTITUTE FOR WAR & PEACE REPORTING

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ

ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНИХ
ПІДПРИЄМСТВ

(ДОВІДНИК)

БАЗОВА ІНФОРМАЦІЯ

Комунальні підприємства створюються для задоволення потреб громади та діють на засадах комунальної власності територіальної громади. Разом з тим, непоодинокими є ситуації, коли ресурси комунального підприємства використовуються неефективно, закупівлі здійснюються з порушеннями, а керівники комунальних підприємств вчиняють дії в умовах конфлікту інтересів.

Цей посібник створено для представників громадянського суспільства, яких цікавить тема моніторингу діяльності комунальних підприємств. Він містить інформацію про джерела та зміст інформації про діяльність, закупівлі, використання публічних коштів комунальних підприємств, аналіз фінансової звітності, наглядові ради та виявлення конфлікту інтересів в діяльності керівників комунальних підприємств.

ОПРИЛЮДНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ, ЗАКУПІВЛІ, ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ КОШТІВ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Комунальне підприємство оприлюднює інформацію про свою діяльність, крім випадків, установлених законом, шляхом розміщення її на власній веб-сторінці (веб-сайті) або на офіційному веб-сайті суб'єкта управління об'єктами комунальної власності, що здійснює функції з управління підприємством, у строки та в порядку, визначених рішенням відповідної місцевої ради. Доступ до таких веб-сторінок та веб-сайтів є цілодобовим і безоплатним.

Відповідальність за оприлюднення та достовірність інформації, визначеної цією статтею, несе керівник комунального унітарного підприємства відповідно до законів України та умов укладеного з ним контракту.

ПРИКЛАД!

Оприлюднення на сайті міської ради інформації про діяльність КП:
<https://cutt.ly/lrTDq88>

ПРИКЛАД!

Судове рішення, яким суд зобов'язав КП вчинити дії щодо оприлюднення інформації, визначеної ч. 8 ст. 78 Господарського кодексу України <https://cutt.ly/2rTDp6l>

ОБОВ'ЯЗКОВОМУ ОПРИЛЮДНЕННЮ ПІДЛЯГАЄ ТАКА ІНФОРМАЦІЯ:

цілі діяльності комунального унітарного підприємства;

квартальна, річна фінансова звітність комунального унітарного підприємства за останні три роки, включаючи (за наявності) видатки на виконання некомерційних цілей державної політики та джерела їх фінансування;

аудиторські висновки щодо річної фінансової звітності комунального унітарного підприємства за останні три роки, якщо аудит проводився відповідно до вимоги закону або за рішенням наглядової ради комунального унітарного підприємства;

статут комунального унітарного підприємства у чинній редакції, а також у редакціях, що діяли раніше;

біографічна довідка (включаючи професійну характеристику) керівника комунального унітарного підприємства (з урахуванням вимог законодавства про захист персональних даних);

біографічні довідки членів наглядової ради комунального унітарного підприємства, принципи їх добору, їхнє членство у наглядових радах інших суб'єктів господарювання, а також зазначається, хто із членів наглядової ради є незалежним;

річні звіти керівника та наглядової ради (у разі її утворення) комунального унітарного підприємства;

структура, принципи формування і розмір винагороди керівника та членів наглядової ради комунального унітарного підприємства, включаючи компенсаційні пакети і додаткові блага, які вони отримують під час виконання посадових обов'язків, а також у зв'язку із звільненням;

рішення суб'єкта управління об'єктами комунальної власності щодо комунального унітарного підприємства;

опис істотних передбачуваних факторів ризику, що можуть вплинути на операції та результати діяльності комунального унітарного підприємства, та заходи щодо управління такими ризиками;

відомості про договори, учасником яких є комунальне унітарне підприємство, інформація про які підлягає оприлюдненню відповідно до Закону України «Про відкритість використання публічних коштів»;

інформація про операції та зобов'язання комунального унітарного підприємства з державним та/або місцевим бюджетом, державними та/або місцевими установами, підприємствами та організаціями, включаючи договірні зобов'язання комунального унітарного підприємства (фінансові та нефінансові), що виникають у результаті державно-приватного партнерства.

ДЕ ШУКАТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ КОШТІВ КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ?

Інформація про використання публічних коштів, що підлягає оприлюдненню комунальними підприємствами у разі використання коштів підприємств, отриманих ними від їхньої господарської діяльності, надається за встановленими законодавством України формами та **має містити такі відомості:**

підприємство (найменування, ідентифікаційний код юридичної особи, місцезнаходження, прізвище, ім'я та по батькові керівника);

орган управління майном підприємства (найменування, місцезнаходження, прізвище, ім'я та по батькові керівника);

обсяг платежів за договорами за звітний період – у розрізі товарів, робіт і послуг;

відомості про договори, укладені за звітний період, загальна вартість яких перевищує 1 мільйон гривень (предмет договору, виконавець (найменування, ідентифікаційний код юридичної особи, місцезнаходження, прізвище, ім'я та по батькові керівника), вартість договору, ціна за одиницю (за наявності), строк дії договору);

відомості про стан виконання договорів, укладених за попередні звітні періоди, які продовжують виконуватися, загальна вартість яких перевищує 1 мільйон гривень (предмет договору, виконавець (найменування, ідентифікаційний код юридичної особи, місцезнаходження, прізвище, ім'я та по батькові керівника), вартість договору, ціна за одиницю (за наявності), обсяг платежів за договором у звітному періоді, наявність або відсутність претензій і штрафних санкцій, що виникли в результаті виконання договору, акти виконання договору (акти наданих послуг, приймання-передачі, виконаних робіт) за наявності).

ВАЖЛИВО!

Зазначена інформація оприлюднюється щорічно, **не пізніше 31 січня** року, наступного за звітним роком, та зберігається в режимі вільного доступу протягом трьох років з дня оприлюднення.

ВАЖЛИВО!

Єдиний веб-портал використання публічних коштів:

<https://cutt.ly/zrTDOss>

Приклад оприлюднення інформації про використання публічних коштів:

<https://cutt.ly/5rTDGim>

ДЕ ШУКАТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА?

Вся інформація про закупівлі комунальних підприємств, які є замовниками в розумінні Закону України «Про публічні закупівлі», оприлюднюється на веб-порталі Уповноваженого органу.

Крім того, незалежно від того чи є комунальне підприємство замовником в розумінні Закону України «Про публічні закупівлі», у разі здійснення закупівель та за умови, що вартість предмета закупівлі дорівнює або перевищує межі, визначені частиною першою статті 2 Закону України «Про публічні закупівлі», таке комунальне підприємство оприлюднює на веб-порталі Уповноваженого органу звіт про укладення договору про закупівлю товарів, робіт і послуг за кошти підприємств та інформацію про зміну його істотних умов не пізніше ніж через сім днів з дня укладення договору про закупівлю або внесення змін до нього.

ВАЖЛИВО!

Веб-портал Уповноваженого органу :

<https://cutt.ly/ArTS6ap>

Приклад оприлюдненого звіту про укладення договору:

<https://cutt.ly/hrTS3zk>

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КП

Визначити наскільки ефективно керівник комунального підприємства розпоряджається його активами можна, дослідивши фінансову звітність підприємства. Річна фінансова звітність комунального підприємства **складається з:**

Балансу (Звіту про фінансовий стан) – відображаються активи, зобов'язання та власний капітал підприємства.

Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) – розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід підприємства за звітний період.

Звіту про рух грошових коштів – наводяться дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Звіту про власний капітал – розкривається інформація про зміни в складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КП

У відповідності до частини 1 статті 13 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік.

Для аналізу показників динаміки власного капіталу підприємства потрібно порівняти дані за звітній та попередній рік Розділу I пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) «Власний капітал» код рядка 1495.

Рентабельність власного капіталу показує прибутковість підприємства для його власника.

Показник	Формула для розрахунку	Попередній рік	Звітній рік
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток (збиток) / власний капітал		

Для оцінки динаміки зміни показників фінансових результатів за декілька звітних періодів (останні 3 роки) можна порівняти наступні показники Звіту про фінансові результати:

Назва рядка	Код рядка	Примітки
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	Відображає дохід (виручку) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у т. ч. платежі від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, та податків і зборів. Це має бути дохід саме від основної діяльності підприємства.
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток збиток	2190	----
Чистий фінансовий результат: прибуток збиток	2350	----

ПРИКЛАД! Фінансова звітність КП : <https://cutt.ly/9rTSNxy>

НАГЛЯДОВІ РАДИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Зміни до законодавства, завдяки яким стало можливим створювати наглядові ради в комунальних підприємствах, покликані впровадити корпоративне управління за стандартами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Їх мета – запровадити ринкові методи управління суб'єктами господарювання державного сектора економіки.

Правові підстави включити до складу органів управління державних та комунальних підприємств наглядові ради з'явилися у червні 2016 року, коли почав діяти Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління об'єктами державної та комунальної власності» від 02.06.2016 № 1405-VIII.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1405-19>

Наглядова рада (у разі її утворення) є органом управління комунального підприємства, який контролює і спрямовує діяльність керівника підприємства (ч. 7 ст. 78 Господарського кодексу України).

Критерії, відповідно до яких утворення наглядової ради комунального унітарного підприємства є обов'язковим, а також порядок утворення, організації діяльності та ліквідації наглядової ради та її комітетів, порядок призначення членів наглядової ради затверджуються рішенням відповідної місцевої ради.

ФУНКЦІЇ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ГОСПОДАРСЬКИМ КОДЕКСОМ

1
призначення (обрання) на посаду керівника підприємства;

2
прийняття рішення про надання згоди на вчинення господарського зобов'язання, щодо якого є заінтересованість.

ПРИКЛАД!

Рішення про утворення наглядової ради КП
<https://cutt.ly/CrTD72K>

ВІЯВЛЕННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В ДІЯЛЬНОСТІ

Закон України «Про запобігання корупції» зобов'язує керівників комунальних підприємств, як посадових осіб юридичних осіб публічного права, вживати заходів щодо недопущення виникнення конфлікту інтересів, повідомляти про наявність конфлікту інтересів керівника, не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів, а також вжити заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів.

Разом з тим, на практиці достатньо поширеною ситуацією є недотримання керівниками комунальних підприємств вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів:

ініціювання посадовцями виплати матеріальних заохочень (преміювання) стосовно самих посадовців або близьких їм осіб;

вчинення дій чи прийняття рішень в ситуації безпосереднього підпорядкування близьких осіб.

УВАГА!

Близькі особи – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.

УВАГА!

Незважаючи на те, що стаття 27 Закону «Про запобігання корупції» не передбачає поширення обмеження спільної роботи близьких осіб на посадових осіб комунальних підприємств, на практиці така ситуація розглядається як конфлікт інтересів, що має наслідки притягнення осіб, які мають в безпосередньому підпорядкуванні близьких осіб, до адміністративної відповідальності на підставі статті 172-7 КУпАП.

Кодекс законів про працю України містить статтю 25-1, присвячену питанню обмеження спільної роботи близьких родичів чи свояків (батьки, подружжя, брати, сестри, діти, а також батьки, брати, сестри й діти подружжя) на підприємстві, в установі, організації.

Для виявлення кейсів щодо ініціювання посадовцями виплати матеріальних заохочень (преміювання) стосовно самих себе або близьких їм осіб, вчинення дій чи прийняття рішень в ситуації безпосереднього підпорядкування близьких осіб необхідно проаналізувати накази про матеріальні заохочення (преміювання) за період, протягом якого посадовець обіймає свою посаду.

Які ресурси використовувати?

Декларації – база електронних декларацій, які містять інформацію про членів сімей.

Куди скаржитися?

Спрямуйте звернення Національному агентству з питань запобігання корупції

ПРИКЛАД! <https://cutt.ly/TrTSZpg>

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО КОРУПЦІЮ

_____ обіймає посаду директора Комунального підприємства _____ міської ради (код ЄДРПОУ _____). Відповідно до положень підпункту «а» пункту 2 частини 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон), _____ є суб'єктом, на якого поширюється дія Закону. _____ будучи особою, на яку поширюються вимоги статті 28 Закону щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, у порушення пункту 3 частини першої вказаної статті Закону, _____ (дата) під час виконання своїх службових повноважень вчинив дії та прийняв рішення в умовах реального конфлікту інтересів, а саме видав Наказ № ____ від _____ про преміювання працівників підприємства, де, зокрема, преміював і себе особисто (копія наказу додається). _____ мав особисту зацікавленість у виданні цього наказу, яка полягала у можливості отримання ним певних матеріальних благ та покращення матеріального становища (отримання премії в розмірі _____ гривень), що свідчить про його перебування в умовах реального конфлікту інтересів. Згідно з пунктами 6, 10 частини 1 статті 12 Закону України «Про запобігання корупції» Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) з метою виконання покладених на нього повноважень має такі права як:

- отримувати заяви фізичних та юридичних осіб про порушення вимог цього Закону, проводити за власною ініціативою перевірку можливих фактів порушення вимог цього Закону;
- звертатися до суду із позовами (заявами) щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) з порушенням встановлених цим Законом вимог та обмежень, визнання недійсними правочинів, укладених внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;
- ініціювати проведення службового розслідування, вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, надсилати до інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції матеріали, що свідчать про факти таких правопорушень. Відповідно до частини 3 статті 12 даного Закону у разі виявлення ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, уповноважені особи Національного агентства складають протокол про таке правопорушення, який направляється до суду згідно з рішенням Національного агентства. У разі виявлення ознак іншого корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, Національне агентство затверджує обґрунтований висновок та надсилає його іншим спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції.

Висновок Національного агентства є обов'язковим для розгляду, про результати якого воно повідомляє не пізніше п'яти днів після отримання повідомлення про вчинене правопорушення.

Керуючись ст. 172-7 Кодексу України про адміністративні правопорушення, ст.ст. 1, 3, 12, 28 Закону України «Про запобігання корупції», Законом України «Про звернення громадян»,

ПРОШУ:

Прийняти дану заяву до розгляду та провести перевірку фактів порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» щодо вчинення дій та прийняття рішення в умовах реального конфлікту інтересів. У разі виявлення ознак правопорушення притягнути винних осіб до відповідальності. Повідомити заявника про результати розгляду заяви та вчинені дії у передбачений законом строк та спосіб.

Додаток:

Копія наказу про преміювання № від

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Довідник «Громадський контроль діяльності комунальних підприємств» підготовлений в рамках трирічного проекту, який виконує Інститут висвітлення війни та миру (IWPR) в Україні за підтримки Міністерства закордонних справ Королівства Норвегії.

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

INSTITUTE FOR WAR & PEACE REPORTING

